

**The Scientific Journal in Jurisprudence and Bases of Islamic law The 14 rd.
Year/NO: 4 Winter 2022**

واکاوی علل الزام به ثبت رسمی وقایع ازدواج و طلاق

مهدی جابری زاده^۱   هرمز اسدی کوهباد^۲   محمد جواد پنجه پور^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۰۶

چکیده

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در دهه اخیر، ثبت الکترونیک وقایع ازدواج، طلاق، رجوع، فسخ، بذل مدت در عقد موقت و صدور اجرائیه مهریه است. این امر دارای ثمرات و نتایجی همچون کم شدن اشتباهات ثبتی، کم شدن تخلفات سردفتران، دستیابی به آمار و اطلاعات قابل اتکا جهت تحلیل‌های اجتماعی در حوزه ازدواج و طلاق، امکان نظارت و بازرسی برخط وقایع و امکان ارائه‌ی آمار و اطلاعات لازم به مراجع ذی‌ربط ارتباط برخط با پایگاه اطلاعات بخشنامه‌های ثبتی مانند افراد محجور و اسناد و مدارک هویتی فاقد اعتبار است. تمام این ثمرات و نتایج در گرو شناخت لازم از سامانه ثبت سازمان ثبت اسناد و املاک است در این پژوهش سعی شده است تا ضمن بررسی قوانین و مقررات مربوطه ترسیمی جامع از روند ثبت رسمی وقایع ازدواج و طلاق در سامانه ثبتی، ارائه دهیم و در پی معرفی نقاط قوت و ضعف فرایند ثبت وقایع و ارائه‌ی راهکار و پیشنهاد جهت تقویت و تکمیل آن بوده‌ایم. این مقاله با بهره‌گیری از روش تحقیق تحلیلی توصیفی به این نتایج دست یافته است که: ثبت وقایع ازدواج و طلاق، در سامانه رسمی ثبت وقایع سازمان ثبت اسناد و املاک کشور جزو الزامات قانونی است که دارای ضمانت اجرای حقوقی و کیفری است و تبیین آن گامی در شناخت حقوق شهروندی و صیانت از خانواده است و از طرفی دانستن و اجرای صحیح نظامات ثبتی موجب بالا رفتن شؤن سردفتری و جلوگیری از تخلفات صنفی است.

کلید واژه: ثبت ، سامانه ثبت وقایع، ازدواج ، طلاق

mahdiansari119@yahoo.com

Asadi.koohbad@gmail.com

J.panjepour@gmail.com

۱. دانشجوی دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان) دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

۲. استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران (نویسنده مسول).

۳. استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان) دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

مقدمه

احوال شخصیه، از جمله مهم‌ترین ویژگی‌های شخصیت است که در جهان به آن نگاه ویژه شده است و از این بین، ازدواج و طلاق از جمله مهم‌ترین مصادیق آن است و از آنجا که در ایران، این دو برگرفته از فقه جعفری است، اهتمام ویژه‌ای یافته است. ازدواج، یک تاسیس حقوقی و یک تعهد بزرگ همراه با حقوق و تکالیف مالی و غیر مالی است، و طلاق، انحلال و پایان این تعهد و تاسیس حقوقی است، و برحسب آیات قرآن (بقره/۲۸۲) کتابت و اشهاد بر این دو لازم است، و این موضوع با نگاه ویژه در قوانین ثبتی لحاظ شده است قوانینی که در ادوار مختلف مورد تقنین و بازنگری قرار گرفته است، و نظام‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها در تثبیت فرایند ثبت رسمی این وقایع نقش مهمی ایفا می‌کند، همچنین راه اندازی سامانه ثبت رسمی ازدواج و طلاق نیز در این راستا بوده است و سران دفاتر به‌عنوان کاتبان بالعدل، دارای مسئولیت شرعی و قانونی وقایع ازدواج و طلاقی هستند که در دفتر خانه به ثبت می‌رسانند. ثبت رسمی وقایع، از سویی از اهمیت بسیاری برخوردار و دارای نتایج و آثاری است که در مسیر استحکام و دوام نظام خانواده می‌تواند قرار گیرد و از سوی دیگر همراه با وظایف و تکالیفی است که باید توسط سران دفاتر ازدواج و طلاق، رعایت شود. این مقاله، فاقد پیشینه تحقیق و بیان به شکل حاضر است لکن برخی از کتب، در این باب تألیف یافته، که این مقاله از آنها بی بهره نبوده است.

تاریخچه ثبت

فرایند ثبت رسمی در ایران سابقه طولانی دارد و می‌توان چنین ادعا کرد که ایران از جمله کشورهای پیشین این عرصه بوده است. در قدیمی‌ترین قانون مدون، که به قانون حمورابی معروف است، بیش از چهل ماده از آن درخصوص خانواده و ازدواج است، در لوح‌های گلی که در حفاری بخشی از تخت جمشید به دست آمده است، لوح‌های گلی یافت شده که ممه‌ور به مهر برجسته و مخصوص گواهی ازدواج بوده است که توسط مغان یا همان روحانیان که دارای مقام رسمی در حکومت بوده اند تهیه و رسمیت داده می‌شده است. (مظفری، ۱۳۹۶، ص ۷۷)

در عهد صفویه مرجعی به نام دیوان‌خانه تاسیس شد که یک نفر قاضی شرع که توسط شاه منصوب می‌شد در آنجا به کار معاملات تنظیم اسناد و عقدنامه و طلاق‌نامه می‌پرداخت و اسناد و معاملات را مهر و در دفتر مخصوصی ثبت می‌کرد، نخستین بار در زمان ناصرالدین شاه قاجار فرمانی صادر شد تا اداره‌ای تشکیل شود که مرجع ثبت اسناد بوده و موافق دول متمدنه تمبر زده و در دفاتر مخصوص ثبت و ضبط گردد؛ اولین قانون ثبت، که پس از استقرار مشروطیت تصویب شد، قانونی تحت عنوان قانون ثبت اسناد بوده که در ۱۳۹ ماده در تاریخ بیست و یکم اردیبهشت یک هزار و دویست و نود هجری شمسی تصویب گردیده است. پس از آن و با دید حمایت از مالکان، در تاریخ بیست و یکم فروردین یک هزار و سیصد و دو هجری شمسی، قانون ثبت اسناد و املاک در ۱۲۶ ماده به تصویب رسید و اداره‌ی ثبت اسناد و املاک برای دو مقصود تشکیل شد؛ اول ثبت املاک تا اینکه مالکیت مالکین و حقوق ذوی الحقوق نسبت به آنان رسماً تعیین و محفوظ گردد، دوم ثبت اسناد برای اینکه رسماً دارای اعتبار شود. از جمله آن، اسناد ازدواج و طلاق بود، اداره کل مذکور تابع وزارت عدلیه بوده و رئیس کل آن به پیشنهاد وزیر عدلیه و دستور شاه منصوب می‌شد. دو سال بعد

یعنی در تاریخ بیست و یکم بهمن یک هزار و سیصد و شش هجری شمسی، قانون ثبت عمومی املاک در ۹ ماده تصویب شد که در آن ثبت کلیه اموال غیر منقول را الزامی نمود و برای تأخیر در تقاضای ثبت، افزایش حق الثبت را مقرر نموده بود، و بالاخره در تاریخ سیزدهم بهمن یک هزار و سیصد و هفت هجری شمسی، قانون تشکیل دفاتر اسناد رسمی در ۲۰ ماده به تصویب رسید، و به جهت گسترش بلاد و توسعه صدور اسناد، در سال یک هزار و سیصد و پنجاه و دو هجری شمسی، قانون تبدیل اداره‌ی کل ثبت اسناد و املاک به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تصویب شد که رئیس این سازمان، معاون رئیس قوه قضائیه بوده و توسط وی تعیین می‌گردد.

به جز قانون مدنی، قوانین دیگری نیز تصویب شده است که در فرایند ثبت رسمی وقایع ازدواج و طلاق، مطمح نظر می‌باشد از جمله «قانون راجع به ازدواج» مشتمل بر بیست ماده که در تاریخ بیست و سوم مرداد ماه یک هزار و سیصد و ده شمسی به تصویب کمیسیون قوانین عدلیه مجلس شورای ملی رسیده است. (مظفری، ۱۳۹۶، ص ۸۱) این قانون طبق بند یک ماده ۵۸ قانون حمایت از خانواده مصوب سال یک هزار و سیصد و نود دو نسخ گردید و البته مواد یک و دو این قانون در قانونی تحت عنوان «قانون اصلاح مواد ۱ و ۳ قانون ازدواج» مشتمل بر یک ماده در تاریخ بیست و نهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شانزده مورد بازنگری و تصویب مجلس شورای ملی قرار گرفت و این قانون نیز طبق بند ۳ ماده ۵۸ قانون حمایت از خانواده اخیرالذکر، نسخ گردید، در عمل می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین قوانین کاربردی سران دفاتر ازدواج و طلاق، نظام‌نامه دفتر ثبت ازدواج و طلاق مصوب مهرماه یک هزار و سیصد و ده هجری شمسی می‌باشد. این نظام‌نامه به موجب تبصره ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده ۹۱ تا تصویب آیین‌نامه موضوع تبصره مزبور، به قوت خود باقی است. در ماده اول این نظام‌نامه چنین آمده: دفاتر ثبت ازدواج و طلاق مجلد بوده و کلیه صفحات آن به امضای مدعی‌العموم یا نماینده او رسیده و به مهر پارکه مهور خواهد شد. در قانون حمایت اخیرالتصویب مدعی‌العموم به دادستان و پارکه به دادسرا تغییر نام یافته است.

اولین قانونی که تحت عنوان «قانون حمایت از خانواده» تصویب شد، قانونی بود که مشتمل بر بیست و سه ماده و یک تبصره که در تاریخ روز دوشنبه پانزدهم خرداد ماه سال ۱۳۴۶ به تصویب مجلس سنا رسیده و در جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم خرداد ماه یک هزار و سیصد و چهل و شش شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسید، قانون بعدی قانون حمایت از خانواده مصوب سال ۱۳۵۳ است، این قانون مشتمل بر بیست و هشت ماده و ده تبصره ابتدأ در تاریخ شانزدهم دی ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و سه شمسی، مورد وضع قانون در مجلس سنا قرار گرفت و یک ماه بعد در جلسه روز سه شنبه پانزدهم بهمن همان سال به تصویب مجلس شورای ملی رسید. لازم به ذکر است که مجلس سنا متصدی وضع قوانین بود و تصویب قوانین در مجلس شورای ملی صورت می‌پذیرفت. با تصویب این قانون، قانون حمایت از خانواده سال ۱۳۴۶ ملغی شد.

آخرین قانونی که تحت عنوان مذکور تصویب شده است، قانون حمایت خانواده مصوب اول اسفند ۱۳۹۱ است و حسب ماده ۵۸ این قانون، اغلب قوانین اجرائی مرتبط با حوزه خانواده نسخ گردید در کنار این قانون، آیین‌نامه اجرایی قانون

حمایت خانواده مصوب بیست هفتم بهمن ۱۳۹۳ می‌باشد. این آیین نامه ناظر به مواد ۱۷، ۲۱، ۴۱ و ۵۷ قانون حمایت از خانواده اخیرالذکر است.

برحسب ماده ۵۷ آیین نامه مزبور، دفاتر رسمی ثبت ازدواج و طلاق مکلف‌اند مطابق تصمیمات سازمان ثبت اسناد و املاک کشور وقایع نکاح دائم، فسخ و انفساخ آن، طلاق، رجوع و اعلام بطلان نکاح یا طلاق را علاوه بر ثبت در دفتر مربوط، در سامانه مربوط نیز منعکس نمایند. اگر چه آیین نامه قانون حمایت از خانواده سال ۹۱ در بهمن سال ۱۳۹۳ تصویب شده و در ماده ۵۷ این آیین نامه لزوم ثبت وقایع در سامانه ثبت را مطرح نموده است، لکن تاریخ آغاز فرایند ثبت سامانه‌ای وقایع در تاریخ اول آبان سال ۹۱ بوده است. با این توضیح که ثبت واقعه ازدواج کماکان در دفتر ثبت که معروف به دفتر جاری یا دفتر سنتی است، الزامی بود و ثبت وقایع طلاق از تاریخ دوازدهم دی‌ماه سال ۹۷ صرفاً در سامانه ثبت صورت گرفت و ثبت در دفتر جاری ممنوع گردید.

ثبت وقایع ازدواج

انواع عقد نکاح از لحاظ ماهیت

نکاح دائم

خانواده، مقدس‌ترین نهاد اجتماعی است و آغاز خانواده با نکاح دائم است و اغلب قوانین مربوط به خانواده نیز در همین حیطه تقنین یافته است، باین وجود هیچگونه تعریفی از خانواده در قوانین ارائه نشده است و لکن در تعریف آن می‌توان گفت: خانواده در معنای عام، عبارت است از افرادی که بواسطه نسب و یا سبب از یکدیگر ارث می‌برند و در معنای خاص عبارت است از زن و شوهر و فرزندان. (صفایی، امامی، ۱۳۹۳، ص ۲)

ضمانت اجرای ثبت نکاح

مطابق ماده ۱ قانون ازدواج مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحیه آن در تاریخ ۱۳۱۶/۲/۲۹ در صورت عدم ثبت واقعه ازدواج، برای زوج و عاقد مجازات پیش‌بینی شده بود. لکن، در نظریه شماره ۱۴۸۸-۱۳۶۳/۵/۹ شورای نگهبان چنین آمد که: «مجازات متعاقبین و عاقد در عقد ازدواج غیررسمی مذکور در ماده ۱ قانون ازدواج و در ازدواج مجدد مذکور در ماده ۱۷ قانون حمایت خانواده (مصوب سال ۵۳)، شرعی نمی‌باشد». در ماده ۶۴۵ مصوب ۱۳۷۵ برای زوج، حبس تعزیری تا یک سال پیش‌بینی کرده بود و طبق آخرین اصلاحات و مستند به ماده ۴۹ قانون حمایت از خانواده مصوب سال ۹۱ جریمه نقدی از هشتاد میلیون تا یکصد و هشتاد میلیون ریال و حبس تعزیری از نود و یک روز تا شش ماه است که صرفاً نسبت به زوج اعمال می‌شود، و برای زوجه در قوانین فعلی مجازاتی پیش‌بینی نشده است. لکن، در خصوص مجازات عاقد، دو نظریه وجود دارد؛ برخی از صاحب نظران قائل‌اند: عاقد که به وکالت از طرف زوج اقدام به اجرای صیغه عقد دائم و غیررسمی می‌نماید، «معاون در بزه» محسوب می‌شود و طبق قانون قابل تعقیب و مجازات می‌باشد، اما اغلب حقوقدانان معتقدند این ماده منحصرأً زوج را قابل تعقیب دانسته و تصریح به جرم بودن عمل عاقد نکرده است).

محقق داماد، ۱۳۷۹) لذا به تبع اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها، عمل عاقد را نمی‌توان جرم و مستوجب مجازات دانست (مجموعه نشست‌های قضائی، ۱۳۸۲).

نکاح موقت

نکاح موقت آن است که برای مدت معین و مهر معلوم منعقد شده باشد، (طاهری، ۱۳۸۴، جلد ۵ ص ۳۳) و در جواز تمتع و مصاهره با نکاح دائم مشترک است و تفاوتشان در عدم توارث و عدم لزوم انفاق و تمکین و لزوم امهار و جواز اشتراط عدم استمتاع در عقد موقت است. (صفایی، امامی، ۱۳۹۳، ص ۱۹)

بر حجیت نکاح موقت، ادله اربعه، حاکم است بلکه جواز آن از ضروریات مذهب شیعه است، و ادعای نسخ قرآن (نساء / ۲۴) با روایات و یا آیات دیگر ادعایی بلا دلیل است (محقق داماد، ۱۳۷۹، ص ۱۳۶)

اگر چه نگاه شارع مقدس و قانون گذار، در تشریح احکام و تقنین قوانین نکاح، ناظر به عقد دائم است که مصداق بارز آغاز یک زندگی مشترک و تشکیل یک خانواده است ولی نباید نقش عقد موقت در جامعه را نادیده گرفت و به همین جهت در احکام شرعی و قوانین موضوعه به این موضوع نیز پرداخته شده است. مفهوم ماده ۹۴۰ و منطوق مواد ۱۰۷۵ و ۱۰۹۵ تا ۱۰۹۸ و ۱۱۱۳ و ۱۱۳۹ و ۱۱۵۲ و ۱۱۵۴ قانون مدنی، شامل عقد موقت است، و لزوم ثبت نکاح طبق قوانین فعلی، مخصوص نکاح دائم است و ثبت نکاح موقت اختیاری است مگر در سه جا، هرگاه زوجه ضمن عقد نکاح موقت، باردار شود، یا ضمن عقد نکاح موقت تحت عنوان شرط ضمن، ثبت این عقد، شرط شود و همچنین در صورتی که زوجین توافق کنند که عقد موقت به ثبت برسد (ماده ۲۱ قانون حمایت از خانواده مصوب سال ۹۱ جهت ثبت چنین عقدی، در تبصره ماده یک قانون مزبور لازم است به آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزیر دادگستری و تأیید رئیس قوه قضائیه تصویب می‌شود مراجعه کرد و تا تصویب آیین‌نامه مذکور، نظام‌نامه‌های موضوع ماده (۱) اصلاحی قانون راجع به ازدواج مصوب ۱۳۱۶/۲/۲۹ کماکان به قوت خود باقی است. (مظفری، ۱۳۹۹ ص ۸۱)

ماده ۲۱ قانون حمایت از خانواده سال ۹۲، عام است و شامل عقد موقت نیز می‌شود، الزام ثبت نکاح موقت فقط در سه جا لازم است و ثبت آن منوط به آیین‌نامه مربوطه است و از آنجا که هنوز این آیین‌نامه، تصویب نشده است نتیجه می‌گیریم که عملاً ماده یک اصلاحی نظام‌نامه ازدواج سال ۱۳۱۶ قابل عمل نباشد و اگر ماده ۳ قانون اصلاحی آیین‌نامه مزبور مطمح نظر قرار می‌گرفت، بهتر بود و ازدواج موقت زیر سن قانونی را شامل می‌شد؛ و لازم است آیین‌نامه مزبور با قید اولویت تصویب شود.

لازمه ثبت رسمی ازدواج موقت، اخذ حکم از دادگاه صالحه است لکن عدم اخذ حکم و عدم ثبت آن منجر به مصداق یافتن موضوع ماده ۴۹ قانون مزبور و تحقق مجازات جهت چنین زوجی نمی‌شود.

نظریه دیوان عدالت اداری در خصوص ثبت عقد موقت:

دیوان عدالت اداری طی دادنامه شماره ۹۹۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۱۷۰۸ و پرونده شماره ۹۸۰۹۹۸۰۹۰۵۸۰۲۵۳۸ مورخه ۱۳۹۹/۱۱/۱۴ ضمن ابطال بخشنامه‌های ثبتی مبنی بر ممنوعیت انجام عقد موقت در دفترخانه، انجام عقد موقت را از شئون سردفتر ازدواج دانسته است.

انواع عقد نکاح از لحاظ شکلی (عادی و رسمی)

عقد نکاح می‌تواند عادی و یا رسمی باشد، قباله نیز می‌تواند رسمی و یا عادی باشد در ماده ۲ قانون راجع به ازدواج مصوب ۲۳ مرداد ماه ۱۳۱۰، آمده است: قباله ازدواج و طلاق‌نامه در صورتی که مطابق نظام‌نامه‌های وزارت عدلیه به ثبت رسیده باشد سند رسمی والا سند عادی محسوب خواهد شد.

عقد عادی: عقدی است که دارای تشریفات رسمی ثبت نکاح در دفاتر ازدواج نمی‌باشد، بر مبنای فقه اسلام، ازدواج هیچ‌گونه تشریفات و الزامات ثبتی ندارد و طبق قانون، هر زنی را که خالی از موانع نکاح باشد می‌توان خواستگاری و عقد نمود، (ماده ۱۰۳۴ قانون مدنی) عقد عادی هم شرعی است و هم قانونی اگرچه رسمی محسوب نشود.

عقد نکاح دارای شرایطی است که تحت عنوان شرایط صحت و یا موانع نکاح در فقه و قانون مدنی مذکور است، (صفایی، امامی، ۱۳۹۳، ص ۹۹) که سردفتر مسئول بررسی این شرایط است و در صورت حصول این شرایط، نسبت به انشاء عقد و ثبت آن اقدام می‌نماید، هرچند تحصیل شرایط صرفاً برعهده زوجین و ولی زوجه است. و اگر قبل از تحقق انشاء عقد، یکی از این شرایط از بین رود یا کشف خلاف شود، باید از وقوع و ثبت چنین عقدی جلوگیری شود.

نکاح رسمی

اگر چه در فقه و قوانین موضوعه هیچ‌گونه تعریفی از نکاح رسمی و یا عادی ارائه نشده است لکن عقد نکاح چنانچه طبق قوانین و نظام‌نامه‌های ازدواج و با رعایت جوانب شرعی و قوانین ثبتی در سامانه ثبت وقایع ازدواج ثبت گردد، تبدیل به سند رسمی می‌شود، قانونگذار سند رسمی را اینگونه تعریف کرده است: اسنادی که در اداره ثبت اسناد و املاک یا دفاتر اسناد رسمی یا در نزد سایر مأموران رسمی در حدود صلاحیت آنها بر طبق مقررات قانونی تنظیم شده باشند، رسمی است. (قانون مدنی ماده ۱۲۸۷) در غیر این صورت، اسناد عادی محسوب می‌شود. (قانون مدنی ماده ۱۲۸۹)

تنظیم اقرارنامه زوجیت در دفاتر اسناد

همانگونه که گفته شد، طبق قوانین موجود، ثبت نکاح لازم و دارای ضمانت اجرای کیفری است حال سوال این است که آیا با صدور اقرار نامه در دفاتر اسناد رسمی تحت عنوان «اقرارنامه زوجیت» ثبت رسمی نکاح صورت گرفته است؟ در پاسخ از این سوال باید گفت: برحسب قوانین موجود، اقرارنامه زوجیت، ثبت رسمی نکاح محسوب نمی‌شود به همین جهت دارایی‌های ثبت رسمی از قبیل صدور قباله ازدواج، امکان اخذ تسهیلات ازدواج و استعلامات رسمی از دفاتر ازدواج و یا ثبت احوال نیست و از سوی دیگر تنظیم چنین اقرارنامه‌ای برخوردار از شرایط و تشریفات ثبت رسمی ازدواج نیست، و از آنجا که امور مربوط به نکاح و طلاق، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و دفاتر ازدواج و طلاق

متصدی این امر هستند، به نظر می آید تنظیم این اقرارنامه در دفاتر اسناد رسمی غیر قانونی و صرفاً به جهت عدم منع قانونی صورت می گیرد بلکه می توان قانون راجع به ازدواج مصوب ۱۳۱۰ و قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱ را دلیل منع صدور اقرارنامه زوجیت دانست به همین جهت در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۸ نامه ای توسط مدیر کل ثبت اسناد و املاک استان خوزستان خطاب به دفاتر اسناد تابعه به شماره نامه ۱۰۶/۹۹/۱۶۸۴۰ ارسال و طی آن، صدور اقرارنامه زوجیت، ممنوع گردید لکن با شکایت یکی از دفاتر اسناد رسمی به دیوان عدالت اداری به خواسته ابطال نامه مزبور، هیات عمومی دیوان عدالت اداری طی رای شماره ۱۱۳۸ خود، نامه اداره کل ثبت اسناد و املاک خوزستان را ابطال و مهر تاییدی بر جواز صدور اقرارنامه زوجیت توسط دفاتر اسناد رسمی زد.

تکالیف سردفتر در ثبت رسمی وقایع ازدواج

معرفی زوجین به آزمایشگاه: در بدو امر، هویت زوجین احراز و عکس ایشان بر روی برگه آرم دار دفترخانه الصاق و ممهور به مهر برجسته دفترخانه شده و تحویل زوجین جهت ارائه به مرکز بهداشت می شود، در هر شهر یک یا چند مرکز بهداشت که دارای پزشکان منتخب هستند مسئول این امر هستند و لذا مراکز بهداشت دیگر فاقد صلاحیت بوده و مجاز به صدور گواهی تندرستی و آزمایش های پیش از ازدواج نیستند.

ثبت ازدواج بدون اخذ این گواهی موجب مجازات انفصال از خدمات دولتی و عمومی، خواهد شد. (مظفری، ۱۳۹۹ص ۸۴)

اخذ مدارک شناسنامه ای زوجین و ولی زوجه: اذن یکی از پدر یا پدر بزرگ پدری، لازم و از الزامات ثبتی است و تخلف از آن نیز موجب انفصال از سردفتری است.

پیش نویس عقد و تفهیم شرایط و توضیح قید عندالمطالبه و عندالاستطاعه

طبق بخشنامه شماره ۱/۳۴/۵۳۹۵۸ مورخ ۱۳۸۵/۱۱/۷ سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سردفتران ازدواج مکلف اند در موقع اجرای صیغه عقد و ثبت واقعه ازدواج، در صورتی که زوجین در نحوه پرداخت مهریه، بر عندالاستطاعه مالی زوج توافق نمایند، به صورت شرط ضمن عقد درج و به امضای زوجین برسانند.

لزوم احراز تجرد زوجین

در خصوص زوجه، روشن است که تجرد زن از اولویت برخوردار است و عقد زن در حالی که در علقه و یا عده دیگریست، باطل است و و با علم به موضوع و یا نزدیکی حرمت ابدی می آورد لکن در خصوص زوج، چنانچه دارای همسر باشد باید دارای حکم ازدواج مجدد و یا الزام به ثبت واقعه عادی باشد و چنانچه همسر خود را به طلاق رجعی طلاق داده باشد تا زمانی که از عده طلاق رجعی خارج نشده و صورتجلسه طلاق رجعی را ثبت نکرده باشد نیز نمی

تواند ازدواج دیگر را ثبت کند مگر با شرایط ذکر شده و چنانچه همسر خود را به طلاق بائن طلاق داده باشد از آنجا که ممکن است همسر مطلقه اش، در عده، به مابذل رجوع نماید و نوع طلاق از بائن، تبدیل به رجعی شود و برای زوج

حق رجوع ایجاد شود، (النجفی، ۱۴۳۲ق، جلد ۳۳، ص ۴۹) لذا در صورتی ثبت ازدواج جدیدش ممکن است که اقرنامه و تعهد اسقاط حق رجوع در نکاح سابق را از او اخذ نماییم که در اینصورت دیگر نمی تواند به عقد سابق خود رجوع نماید و به جهت عدم اقتحام و گرفتار شدن در چنین موضوعی، توصیه می شود ثبت ازدواج جدید زوج، پس از خروج از عده باشد.

اجرای صیغه عقد، سردفتران ازدواج موظفاند صیغه ازدواج را با رعایت همه جوانب و شرایط شرعی و قانونی اجرا نمایند و از اجرا و ثبت عقدهایی همچون عقد آریایی و ازدواج سفید و عقد فارسی و امثال آن خودداری نمایند.

ثبت واقعه ازدواج در دفتر جاری و سامانه الکترونیکی ثبت وقایع سازمان ثبت اسناد و املاک کشور:

مطابق ماده ۱۰ قانون ثبت، اطلاعاتی که در دفتر ثبت نکاح درج می شود عبارتند از: شماره، تاریخ ثبت، تاریخ وقوع عقد با تمام حروف، اسم زوجین به نحوی که در هویت آنها تردیدی نباشد، نوع نکاح و مدت عقد موقت، میزان مهریه، سایر شرایط ضمن عقد نکاح یا عقد لازم دیگر که بین زوجین مقرر شده و امضای اشخاص مذکور در سند که عبارتند از زوجین و ولی زوجه و شهود و مجریان عقد و سردفتر.

اعلام آمار ثبت به ثبت احوال:

طبق ماده ۳۱ قانون ثبت، دارندگان دفاتر رسمی ازدواج و طلاق مکلفاند وقایع ازدواج و طلاق و رجوع را که در دفاتر مربوط ثبت می کنند در شناسنامه‌ی زوجین نیز درج و امضاء و مهر نمایند و حداکثر هر پانزده روز یکبار وقایع ازدواج و طلاق و رجوعی را که در دفاتر به ثبت می رسد روی نمونه‌های مربوط تهیه و به ثبت احوال محل تحویل و رسید دریافت دارند. البته چنانچه هیچ ثبتی نداشته باشد تکلیفی بر اعلام آن ندارد.

بایگانی مدارک

سردفتر مکلف است مدارک مجوز ازدواج را تا سه سال بایگانی کند و پس از گذشت سه سال و انجام بازرسی کلی، مجاز به امحای بایگانی مزبور می باشد.

مهریه

مهریه دارای شرایط و اقسامی است و در کتاب‌های فقهی، بابتی مستقل در خصوص صداق، شرایط، انواع و اقسام آن وجود دارد، (النجفی، ۱۴۳۲ق، جلد ۳۱، ص ۲) و در قانون مدنی بیست و چهار ماده به این موضوع پرداخته است.

مهریه یک امر فازی و نسبی است و حداقل و حداکثری برای آن متصور نیست و بطور کلی می توان گفت: هر چیزی که مالیت داشته باشد و قابل تملک بوده و ملک زوج باشد را می توان مهریه قرارداد، (ولو کان قنطاراً) اگرچه مال بسیار زیادی باشد، و مناسب است، روایات و اخبار وارده در توصیه به امهار مختصر را برای زوجین و خانواده‌ها تبیین گردد.

انشاء و ثبت عقد به صورت شرط عدم المهر و یا عدم الامهار، در دفترخانه صحیح است لکن برای زوجین تفهیم شود و در ستون ملاحظات ذکر گردد که در عدم امهار، بعد از عقد برای زوجه مهرالمثل محقق است مگر آنکه زوجین بر مهریه توافق نمایند (مفوضه البضع) (النجفی، ۱۴۳۲ق، جلد ۳۱، ص ۶۶) که در اینصورت این توافق ملحق به مهرالمسمی است و باید در دفاتر اسناد رسمی و تحت عنوان اقرارنامه ثبت گردد و در ستون ملاحظات دفتر ازدواج درج گردد، و در صورت شرط عدم المهر، دیگر هیچ حقی برای زوجه در خصوص مهریه نخواهد بود و باید در ستون ملاحظات و یک شرط مستقل به زوجیه تفهیم گردد.

استفاده از قبوض اقساط

طبق بند ۱۶۳ مجموعه بخش نامه‌های ثبتی در مواردی که ضمن عقد ازدواج و اجرای طلاق بین زوج و زوجه قراردادی بسته می‌شود که وجهی بطور اقساطی تأدیه شود سردفتران مکلف‌اند برای پرداخت اقساط از قبوض اقساطی رسمی مانند سایر اسناد رسمی استفاده نمایند.

بہتر است ملکی که فعلاً قابل انتقال نیست و یا فعلاً وجود خارجی ندارد را در به عنوان شرط ضمن عقد قرار داد و عبارت زیر به نظر مناسب می‌رسد:

زوج ضمن عقد خارج لازم/ ضمن عقد نکاح، متعهد گردید و قبول و امضا نمود تا در آینده سه دانگ / شش دانگ از یک باب منزل و ویلا/ی / یک واحد آپارتمان را در شهر ... منطقه ... به ارزش ریالی ... را برای زوجه خریداری و بلا عوض به نام وی منتقل نماید.

وقایع طلاق

وظایف سردفتر در حین ثبت طلاق

- ۱- بررسی دقیق دادنامه و تفهیم کلیه قراردادها و شرح دادنامه‌های طلاق به زوجین.
- ۲- بررسی حقوق مالی زوجه مذکور در دادنامه و در صورتی که زوج می‌بایست فی‌المجلس مالی به زوجه پرداخت کند از وی دریافت و تحویل زوجه گردد و در سامانه الکترونیکی طلاق ثبت گردد و در صورت رضایت زوجه به طلاق اگر چه هنوز حقوق مالی خود را دریافت نکرده باشد مراتب رضایت زوجه در سامانه طلاق منعکس شود و در صورت غیبت زوجه به حساب امانت دادگستری واریز و رسید آن در بایگانی نگهداری شود. (سران دفاتر، حقوق مالی زوجه را از زوج تحت عنوان امانت دریافت نمایند بند ۱۰۵ مجموعه بخش نامه‌های ثبتی) و در مواردی که پرداخت حقوق مالی زوجه به نحو اقساط تعیین شده باشد، سردفتر مکلف به تنظیم قبوض اقساطی و تحویل به زوجه است. (بند ۱۶۳ مجموعه بخش نامه‌ها ثبتی)
- ۳- تفهیم طهر غیر مواقعه به زوجین و احراز شرایط صحت طلاق: در مواردی که زوجه یائسه، صغیره، و غیر مدخوله باشد بودن زوجه در طهر غیر مواقعه شرط نیست.

۴- حضور عدلین (شاهدین):

فقه‌های امامیه اتفاق نظر به شهادت عدلین در طلاق دارند و حکم به ابطال ایقاع طلاق بدون حضور دو شاهد عادل می‌دهند. اما در رجوع، شهادت عدلین شرط نیست.

فقه‌های اهل سنت قائل هستند که طلاق بدون شهادت عدلین صحیح است ولی در رجوع باید دو عدل شاهد باشد. (الجزیری، ۱۹۸۶، جلد ۴ ص ۶۷)

برخی از فقه‌های امامیه، اعتقاد به عدالت واقعی دارند و در واقع بر این عقیده هستند که هر جا سخن از عدالت بیاید به عنوان یک قاعده کلی عدالت واقعی است. که البته احراز عدالت بسیار سخت می‌شود.

در مقابل، نظر اکثر فقها اعتقاد به عدالت ظاهری و حسن ظاهر است. (النجفی، ۱۴۳۲ق، جلد ۴۰، ص ۵۴۸) در قانون مدنی، بطور کلی اشاره به شهود در طلاق دارد و ظاهراً عدالت ظاهری را کافی دانسته است:

«طلاق باید به صیغه طلاق و در حضور لااقل دو نفر مرد عادل که طلاق را بشنود واقع شود». (قانون مدنی، ماده ۱۱۳۴)

پس اولاً: شاهد مرد باشد و زنان نمی‌توانند شاهد طلاق باشند. ثانیاً: با هم بشنوند و حضور داشته باشند. ثالثاً: عادل باشند.

۵- ثبت الکترونیکی طلاق در سامانه و پرینت پیش نویس ثبت و تحویل به زوجین جهت مطالعه و رفع ابهامات احتمالی

اخذ اثر انگشت الکترونیکی (با انتخاب نوع انگشتان دست) از افرادی که طبق شیوه‌نامه باید اثر انگشت اخذ شود، اخذ امضا در نسخه پشتیبان سامانه، از زوجین، عدلین، مجری طلاق، سردفتر و عنداللزوم، امضای معتمد و وکیل، اخذ وکالت از زوجین جهت بذل تمام یا بخشی از مهریه و حقوق مالی و قبول آن و اخذ وکالت، از زوج جهت اجرا صیغه طلاق پس از تشریک مساعی جهت اصلاح ذات البین زوجین، اجرای صیغه طلاق با توجه به نوع طلاق: توصیه می‌شود در تمام طلاق‌ها به ویژه طلاق‌های بائن، صیغه‌های مربوط به طلاق خلع و مبارات نیز خوانده شود ولی در طلاق‌های بائن، صیغه طلاق رجعی، نباید خوانده شود، درج واقعه طلاق در شناسنامه‌ها و مهر و امضای آن، تحویل اصل سند به طلاق دهنده، و حسب ماده اصلاحی ۱۴ نظام‌نامه دفاتر ازدواج و طلاق، در صورت درخواست طلاق داده شده رونوشت طلاق به وی داده می‌شود.

بعد از ثبت طلاق سردفتر مکلف به اجرای بند ۱۸۹ مجموعه بخش‌نامه‌های ثبتی و اطلاع به دفتر ازدواجی که عقد نکاح در آن واقع شده می‌باشد. بدیهی است با راه اندازی ثبت وقایع، و ارتباط برخط بین دفاتر، می‌توان گزارش ثبت واقعه طلاق را از طریق سامانه به دفترخانه ازدواج، اطلاع داد.

۶- اعلام وقوع طلاق به دادگاه صادرکننده رای

۷- در صورتی که یکی از طرفین غائب باشد، سردفتر، موظف به اعلام وقوع طلاق به شخص غائب است. مطابق با ماده ۶۵ آیین نامه اجرایی قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱

۸- واریز مبالغی که طبق قانون پرداخت آن جز وظایف سردفتر است. در حال حاضر ده درصد به حساب دولت در بانک مرکزی (خزانه کل) و سهم ثبت احوال.

۹- تکمیل اوراق مربوط به بایگانی و نگه داری و همچنین تشکیل دفتر طلاق از اوراق الکترونیکی بر طبق شیوه نامه ثبت الکترونیکی طلاق

۱۰- اجرای صیغه طلاق

در آغاز اجرای طلاق، نظر شهود عدلین را به استماع جلب می کند و بهتر است قبل از اجرای صیغه طلاق، همگان به ویژه عدلین و شهود را به توبه و استغفار دعوت نماید و بگوید: من کان علیه ذنب فالیستغفرالله سپس بگوید: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجَلْ فَرَجَهُمْ، آنگاه اسامی زوجین و مقدار مهریه پرداختی را اعلام نماید سپس بلافاصله اجرای ایقاع طلاق نماید و آنگاه بگوید: اَسْتَغْفِرُاللهَ رَبِّيْ وَ اَتُوْبُ اِلَيْهِ

نتیجه گیری و پیشنهادات

ثبت وقایع ازدواج و طلاق بیشتر جنبه فقهی دارد و سردفتران می‌بایست نسبت به این مهم دقت مضاعفی مبذول دارند و در احراز شرایط شرعی و صحت ازدواج و طلاق اهتمام بیشتری داشته باشند رعایت شکلی و ماهوی قوانین و مقررات ثبتی نقش مهمی در جلوگیری از تضییع حقوق شهروندی و مانعی در برابر تخلفات ثبتی است.

در موارد متعددی مشاهده شده است که یک واقعه ازدواج و یا طلاقی که قبلاً ثبت شده، مجدداً در دفترخانه دیگری ثبت شده است و این موضوع اگرچه به ظاهر اهمیت چندانی ندارد ولی اهمیت آن، زمانی روشن می‌شود که در ثبت دوم ایجاد حق شده باشد مثلاً مهریه و حقوق مالی زوجه کم و یا زیاد شده باشد و در اینجا باید ثبت دوم ابطال گردد و تخلف سردفتر اول، از حیث عدم رعایت لزوم اعلام وقایع به ویژه واقعه طلاق به دفترخانه ازدواج نخستین بررسی و تخلف احتمالی به دادگاه انتظامی سردفتران اعلام و مجازات مقرر مورد صدور رای قرار گیرد که این فرایند از یک سو موجب تضییع حقوق افراد و از سوی دیگر، موجب صدور کیفرخواست علیه سردفتر می‌شود، لذا پیشنهاد این است سامانه ثبت اصلاح گردد و استعلام سوابق ازدواج و طلاق از ثبت احوال در دسترس سران دفاتر ازدواج و طلاق قرار گیرد.

همچنین متأسفانه در حال حاضر اغلب دفترخانه‌های ازدواج، دارای سفره‌های مجلل و گران‌قیمت هستند و خانواده‌ها معمولاً تمایل دارند تا مراسم عقد خود را در چنین دفاتری ثبت کنند و این موضوع منجر به رقابت در بین دفترخانه‌ها شده است لذا می‌بایست این موضوع مورد رسیدگی جدی بازرسان ادارات ثبت قرار گیرد و نسبت به جمع‌آوری سفره‌های مجلل و خارج از عرف، اقدام گردد.

همچنین نظر به اینکه در اولین اقدام، دفترخانه ازدواج نامه معرفی زوجین به آزمایشگاه را تحویل زوجین می‌دهد و آزمایشگاه، گواهی مربوطه را جهت ارائه به دفترخانه مزبور به زوجین می‌دهد و نیز مشاهده شده است که برخی افراد، با مداخله و دعوت زوجین به دفترخانه خاص، اقدام به سودجویی می‌نمایند، لذا پیشنهاد می‌شود اولاً سازمان ثبت با وزارت بهداشت، بر این موضوع توافق نمایند تا مراکز بهداشت، گواهی‌نامه‌های مزبور را صرفاً خطاب به دفترخانه صادر کننده برگه معرفی نامه صادر نماید، ثانیاً سازمان ثبت اسناد بخش نامه نماید تا دفاتر ازدواج صرفاً مجاز به ثبت گواهی‌هایی باشند که خود برگه معرفی را صادر نموده‌اند مگر آنکه دفترخانه صادر کننده برگه معرفی، ظهر گواهی را امضا نموده و رضایت خود را اعلام دارد.

پیشنهاد می‌شود اسناد ازدواج و طلاق به صورت تک برگ صادر شوند و دفتر جاری ثبت وقایع ازدواج نیز همچون دفتر طلاق مسدود گردد.

همچنین از آنجا که دفاتر ازدواج و طلاق هیچ‌گونه ساعت کاری مشخصی ندارند و بعضاً تا بعد از نیمه شب فعالیت دارند و این امر برای برخی دفاتر بسیار سود آور است، که با تصویب قانون دفاتر ازدواج و طلاق ایران این مهم نیز مدیریت خواهد شد.

همچنین از آنجا که برخی از سران دفاتر ازدواج و طلاق از رجال و معاریف شهر خود هستند و یا دارای دفترخانه بزرگ و سفره‌های آن‌چنانی هستند و یا به جهت نزدیکی دفترخانه با مرکز آزمایش و یا شعب دادگاه، لذا دارای مراجعین بسیار و کثیرالثبت هستند به گونه‌ای که ماهانه دارای ده‌ها و صدها واقعه می‌باشند ولی همکاران دیگرشان بسیار قلیل‌الثبت‌اند و بعضاً توانایی پرداخت هزینه‌های جاری دفترخانه خود نیستند، پیشنهاد می‌شود ثبت وقایع ازدواج نیز همچون وقایع طلاق، دارای تسقیف (تعیین سقف طلاق) باشد تا عدالت شغلی رعایت گردد.

و نیز مهلت ارائه گواهی عدم امکان سازش، به دفترخانه طلاق، سه ماه و حکم طلاق، شش ماه پس از تاریخ ابلاغ رأی قطعی یا قطعی شدن رأی است، و اگر ظرف این مدت به دفترخانه رسمی طلاق تسلیم نگردد، گواهی صادر شده از درجه اعتبار ساقط است (مفاد ماده ۳۴ قانون حمایت از خانواده ۹۱) حال اگر در فرصت قانونی، رأی صادره به دفترخانه تسلیم شود تا چه زمانی مهلت ثبت آن می‌باشد؟ قانون در این خصوص ساکت است در نتیجه پس از ارائه رای دادگاه به دفترخانه طلاق، رای مزبور هیچگاه باطل نمی‌شود و این امر با روح قوانین حمایت از خانواده سازگار نیست از سوی دیگر هر رأی دادگاه ولو خارج از مهلت قانونی باشد قابلیت ثبت دارد چراکه سردفتر تاریخ ورود رأی به دفترخانه را در مهلت قانونی‌اش می‌زند و لو یک سال یا بیشتر از مهلت قانونی گذشته باشد و لذا تمامی آراء صادره از محاکم علی‌الاطلاق قابلیت ثبتی می‌یابد، جهت جلوگیری از سوء استفاده احتمالی و جلوگیری از تسهیل ثبت آراء طلاق، پیشنهاد می‌شود اولاً توسط سازمان ثبت اسناد و املاک، بخشنامه شود و داشتن دفتر اندیکاتور ثبت تاریخ تسلیم آراء برای سران دفاتر الزامی گردد و ثانیاً اعلام گردد که مهلت‌های مقرر قانونی، پس از تسلیم آراء به دفاتر طلاق نیز جاری است پس مهلت گواهی از زمان تسلیم به دفترخانه طلاق، سه ماه و حکم طلاق، شش ماه است.

فهرست منابع و مآخذ

قرآن کریم

منابع عربی

حراغملی، محمد بن حسن، ۱۴۰۹ق، وسائل الشیعه، قم، مؤسسه آل البيت. ج ۱۵،

حصری، احمد، «نکاح و قضایاه»، بی تا، بی جا.

طبری، محمد بن جریر، ۱۴۱۲ق، جامع البیان فی تفسیر القرآن، بیروت دارالکتب العلمیه

ابن بابویه، محمد بن علی، ۱۴۱۳ق، من لایحضره الفقیه، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به حوزه علمیه.

شهید اول، محمد بن مکی، ۱۴۱۲، الدروس الشرعیه فی الفقه الامامیه، دارالکتب السلامیه، جلد ۳

شهید ثانی، زین الدین ابن نور الدین، ۱۴۱۳، مسالک الافهام فی الشرح شرایع الاسلام، موسسه المعارف السالمیه،

جلد ۲

شهید ثانی، زین الدین ابن نور الدین، ۱۴۱۳، «الروضه البهیة فی شرح اللمعه دمشقیه، مترجم اسداله لطفی، انتشارات

مجد.

طباطبائی یزدی، سید محمد کاظم، ۱۴۱۴ ه.ق، تکمیل العروه الوثقی، نشر داوری، جلد ۲

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۱۴۱۳، قواعد الاحکام، موسسه نشر اسالمی، جلد ۲

محقق اردبیلی، احمد بن محمد، ۱۳۹۲، مجمع الفائده و البرهان، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین، جلد ۱۲

محقق حلی، ابوالقاسم، ۱۴۰۸، شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، جلد ۴

نجفی، محمد حسن، ۱۴۰۴ ه.ق، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، احیاء التراث العربی، بیروت، جلد ۴

الجزیری، عبدالرحمن، ۱۹۸۶م، الفقه علی المذاهب الاربعه، داراحیاء التراث العربی، ج ۴

منابع فارسی

نظامنامه ازدواج

حجتی اشرفی، غلامرضا، ۱۳۹۸، مجموعه بخشنامه های ثبتی، گنج دانش

قانون راجع به ازدواج، مرکز پژوهشهای مجلس

منصوری، جهانگیر، ۱۳۹۵، قانون مدنی ایران، تهران، دیدار

آموزش دادگستری استان تهران، ۱۳۹۱، قانون حمایت خانواده، ماهنامه قضاوت، گزیده مصوبات جدید، شماره ۷

- معین، محمد، ۱۳۸۱، فرهنگ معین، انتشارات کتاب راه نو، جلد ۲
- خمینی، سیدروح الله موسوی، ۱۴۲۵ ه.ق، تحریر الوسیله مترجم اسلامی، علی، دفتر انتشارات اسلامی
- محقق داماد، سید مصطفی، ۱۳۷۹ بررسی فقهی حقوق خانواده، مرکز نشر علوم اسلامی
- مظفری، علی، ۱۳۹۶، تشریفات ثبت رسمی و الکترونیکی ازدواج و طلاق، جنگل، جاودانه
- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۹۸، دوره حقوق مدنی خانواده گنج دانش
- صفایی، سیدجسین، ۱۳۹۸، مختصر حقوق خانواده، بنیاد حقوقی میزان
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ۱۳۹۳، حقوق ثبت، گنج دانش
- شیروی، عبدالحسین، ۱۳۹۵، حقوق خانواده، سازمان سمت
- قانع، علی، یزدان مهر، محمد، ۱۳۹۸، حقوق خانواده، مجمع علمی و فرهنگی مجد
- شهری، غلامرضا، ۱۳۹۹، حقوق ثبت اسناد و املاک، جهاد دانشگاهی
- امیر محمدی، محمد رضا، ۱۳۸۸، حقوق مدنی نظام مالی خانواده، مجمع علمی و فرهنگی مجد
- طاهری، حبیب الله، ۱۳۸۴، نکاح منقطع، جلد پنجم، قم.
- سجاد، سید محمد حسین، ۱۳۷۵، نگرشی نو بر ازدواج موقت، قم، الهادی.
- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۸۲، قانون مدنی در نظم حقوقی کنونی، تهران، میزان، چاپ هشتم
- گرچی پشته، مرضیه؛ منصور لکورج، محمد هادی؛ دلیری، سعید سام، ۱۳۹۸، تحلیل توصیفی درباره خانواده، ازدواج رسمی و ازدواج زیر یک سقف یا سفید در ایران، فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال یازدهم، شماره چهل و دو، بهار
- محمدی، سیدجلیل، ۱۳۹۸، آیین تنظیم و ثبت اسناد در دفاتر اسناد رسمی، طرح نوین اندیشه
- مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۷۲، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه
- موسوی بجنوردی، کاظم، ۱۳۷۴، دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، چاپ دوم، تهران ج ۳
- سجاد، سید محمد حسین، ۱۳۷۵، نگرشی نو بر ازدواج موقت، قم، الهادی
- بستان، حسین، ۱۳۹۲، جامعه شناسی خانواده با نگاهی به منابع اسلامی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- محمدی، جلیل، ۱۳۸۳، سیرمالکیت در ایران و چگونگی ثبت اسناد و املاک، تهران
- محمدی، سیدجلیل، ۱۳۹۸، جرایم ثبتی، طرح نوین اندیشه
- تفکریان، محمود، حقوق ثبت اسناد (شناخت دفاتر رسمی)، نگاه بینه

آدابی، حمیدرضا، ۱۳۹۹، حقوق ثبت تخصصی، جنگل، جاودانه

حقیقت، علی، ۱۳۹۱، حقوق ثبت اسناد در ایران، گنج دانش

اسکافی، نادر، ۱۳۹۵، فرهنگ ثبتی، ۱۳۹۵، دادگستر

Abstract:

is online registering events of marriage, divorce, referral, termination, pardoning the remaining time of temporary wedding contract and issuing the executive of dowry. This has advantages such as reduction in registration errors, reduction in registrar's errors, accessing reliable data and statistics for social analysis in the area of marriage and divorce, the ability of online Supervision on events and the potency of providing necessary information and statistics to relevant references, online connection with registration circular databases like incapable people and unauthorized identity documents. All of these Results, are dependent on a necessary comprehension of country's documents registration and real estate agency. In this research, it has been tried to along with the surveying of related rules, present a comprehensive image of the process of official registering of marriage and divorce events in registration system, and my goal has been acknowledging strengths and weaknesses of the process of registering the events, and present approaches and suggestions in order to boost and complete it. This article with the aid of inquiry and descriptive research has gained the following results: registering events in the official system of documents registration and real estate agency is a legal obligation that has legal and criminal enforcement guarantee and its elaboration takes a step toward recognizing civil rights and preserving families. And also knowing and proper conducting registration systems, leads to rise in the affairs of registrar and prevents guild violation.

Key words: ordinary registration, Official registration, registration events system, marriage event, divorce event

